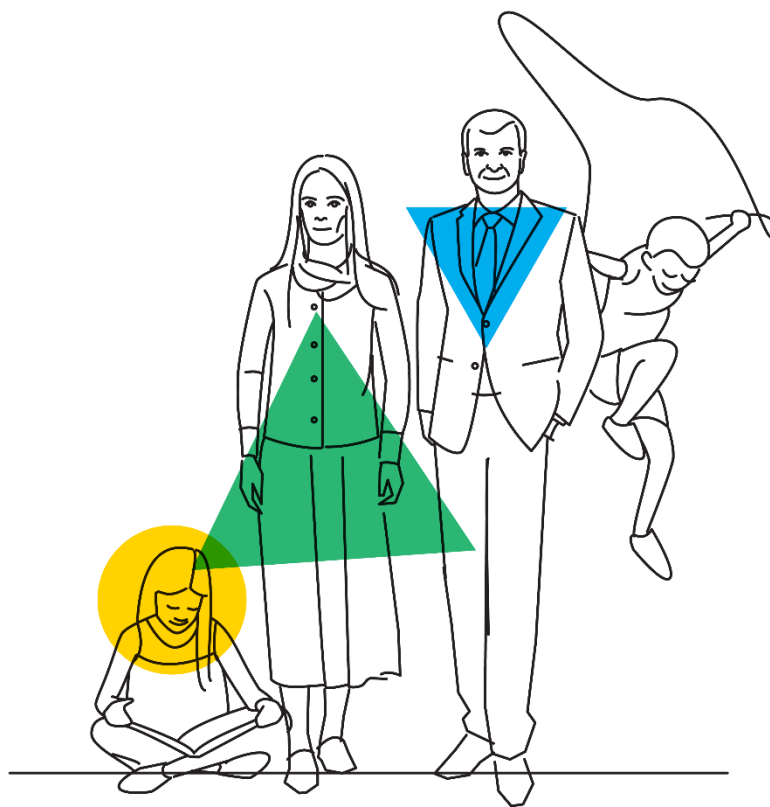

EDUin

Ptejte se svých politiků,
jak se starají o školy

Když se mluví o školství, většina pozornosti míří na ministerstvo. O tom, jak bude fungovat mateřská nebo základní škola ve vaší obci, ale rozhoduje do značné míry právě obec jako její zřizovatel. Vybírá a hodnotí ředitele, financuje provoz škol a vytváří podmínky, ve kterých škola funguje. Od roku 2026 navíc obce převzaly odpovědnost za financování nepedagogických pracovníků a části dalších výdajů škol (např. učebnic nebo vzdělávání učitelů); stát nadále financuje zejména pedagogickou práci. Zřizovatelé by měli vědět, jak se škole daří, co potřebuje a kam se má v dalších letech posouvat. Ptejte se jich na to.

Kandiduje někdo znovu?

Ptejte se nejen, co plánuje, ale také co pro školy za poslední čtyři roky skutečně udělal a co se díky tomu změnilo.

Kandiduje poprvé?

Ptejte se, co chce zjistit jako první, jak pozná, kde mají místní školy problémy, a jaké konkrétní změny chce během volebního období prosadit.

1. Bude pro naše děti ve školách dost míst? Nečeká nás nějaká krize?

Počet dětí se nevyvíjí všude stejně. Někde školy praskají ve švech a rodiče řeší, jestli se jejich dítě vůbec vejde do spádové školy. Jinde dětí ubývá a obec bude muset řešit, jak školy udržet, případně zda je spojovat. Situace se přitom může během několika let výrazně změnit, například kvůli nové bytové výstavbě nebo stěhování rodin. Zřizovatel by proto měl vědět, co jeho obec čeká, a plánovat několik let dopředu.

Do hry vstupují také nová pravidla pro slučování škol. U obcí, které zřizují více škol, se bude řešit, zda každá z nich alespoň jednou v letech 2026–2028 dosáhne 180 dětí nebo žáků. Pokud ne, bude ji obec muset spojit s jinou.

Ptejte se:

- Má obec demografickou prognózu?
- Víte, kolik dětí bude za pět nebo deset let chodit do našich školek a škol?
- Budeme řešit nedostatek míst, nebo naopak úbytek dětí? Jak se na to obec připraví?
- Budou se některé školy slučovat? Pokud ano, proč a jak? Co to konkrétně změní pro děti, rodiče a zaměstnance škol?

2. Víte, jak se dětem v našich školách skutečně daří?

O škole se často začne na radnici mluvit až ve chvíli, kdy potřebuje nová okna, opravit střechu nebo přistavět další třídy. Zřizovatel by se ale měl zajímat také o to, co se uvnitř školy děje. Nemá kontrolovat jednotlivé učitele ani rozhodovat, jak mají vyučovat. Měl by ale vědět, zda se dětem daří, zda je ve škole bezpečné prostředí, zda škola dokáže pomáhat dětem, které mají problémy, a zda se jednotlivé školy postupně zlepšují. Zřizovatel by při hodnocení ředitelů měl sledovat také klima školy, kvalitu výuky, podporu různých skupin žáků nebo celkový rozvoj školy.

Pokud má jedna škola v obci dlouhodobě špatnou pověst, rodiny se jí vyhýbají nebo má výrazně horší výsledky, nestačí problém nechat na jejím řediteli. Obec by měla zjistit, co za situací stojí, a společně se školou hledat řešení. Může pomoci s personálním zajištěním, propojit školu se sociálními, zdravotními a dalšími službami, pokud problémy dětí přesahují možnosti samotné školy.

Ptejte se:

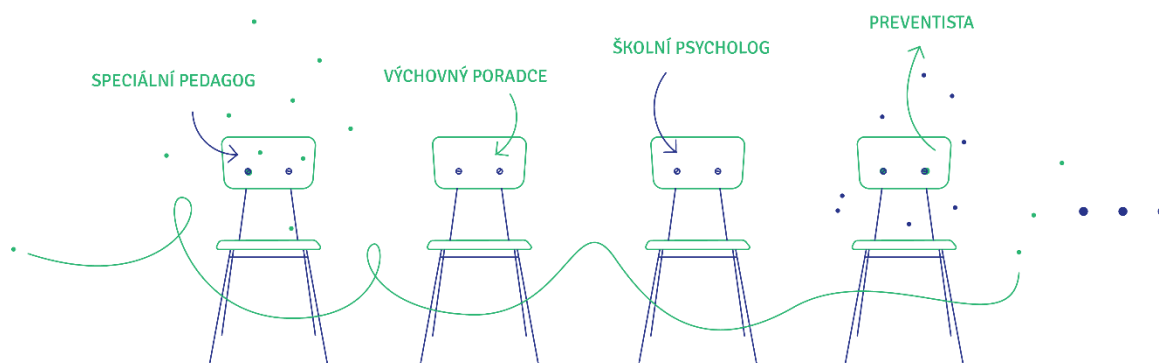
- Víte, která z našich škol dnes potřebuje největší podporu? A podle čeho to víte?
- Víte, jak se jednotlivým školám daří? Podle čeho jejich kvalitu posuzujete?
- Co děláte se školou, která má dlouhodobě špatnou pověst nebo se jí rodiče snaží vyhnout? / Co budete dělat se školou, která má dlouhodobě špatnou pověst?
- Máte vizi, kam chcete své školy během dalších čtyř let posunout? Jak poznáte, že se to podařilo?
- Jak vlastně poznáte, zda škola děti dobře připravuje na další vzdělávání?

3. Najdou děti ve škole pomoc, kterou potřebují?

Výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog, sociální pedagog, psycholog a ideálně kariérový poradce a logoped tvoří školní poradenské pracoviště. Tito odborníci podporují žáky a pomáhají jim dobře projít vzděláváním a překonávat kromě jiného sociální znevýhodnění.

Ptejte se:

- Má škola tyto podpůrné profese pokryté kvalifikovanými lidmi? Jste s tím připraveni pomoci a jak?
- Máte představu o množství sociálně znevýhodněných dětí ve škole? Jak jako zřizovatel můžete pomoci jejich začlenění?
- Podpoříte finančně, aby škola měla specialisty, které neplatí stát (logoped, kariérový poradce)?

4. Dává obec školám dost peněz?

Rozpočet školy není jen věcí státu. Obec zásadně rozhoduje o tom, v jakých podmínkách se děti vzdělávají a jaké zázemí mají školy k dispozici. Od roku 2026 je její role ještě větší a může nyní ovlivňovat přímo vzdělávání. Stát nadále financuje pedagogickou práci, ale financování nepedagogických pracovníků (např. uklízací a administrativní služby) a části dalších neinvestičních výdajů (např. učebnice) přešlo ze státu na zřizovatele, kteří na ně dostávají prostředky prostřednictvím rozpočtového určení daní. Informace, že obec do škol dává každý rok víc peněz, mnoho neříká. Škola, která má zaplacené energie a opravenou střechu, totiž ještě nemusí mít podmínky pro kvalitní vzdělávání.

Ptejte se:

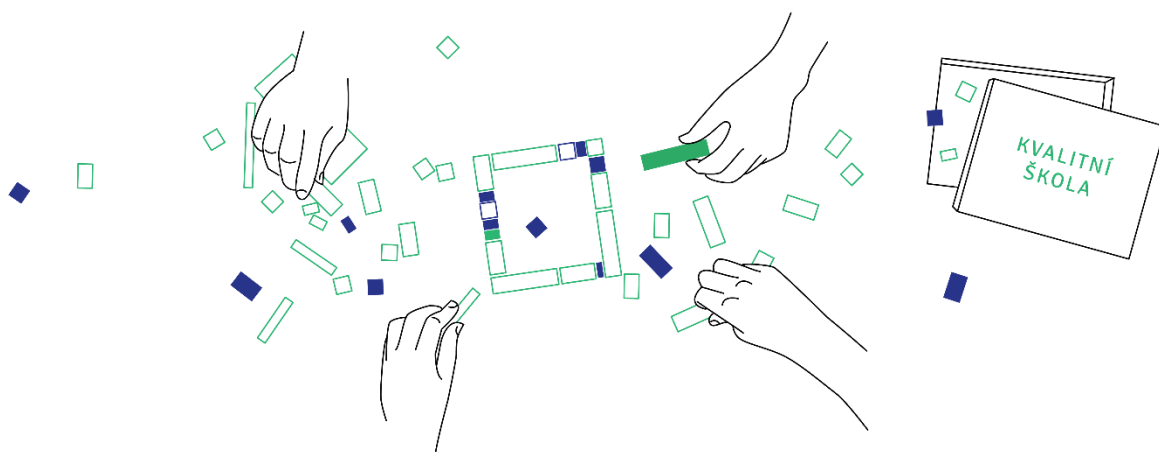
- Víte, kolik obec skutečně vydává na své školy a jak se tato částka v posledních letech změnila? Mají školy dost peněz na učebnice a průběžné vzdělávání zaměstnanců?
- Podle čeho rozhodujete, kolik peněz která škola dostane? Dostávají školy peníze podle svých skutečných potřeb, nebo jednoduše podle toho, kolik dostávaly v minulosti?
- Co musely školy v posledních letech odložit nebo omezit, protože na to neměly peníze?
- Má obec plán větších investic do škol na několik let dopředu, nebo se opravy řeší až ve chvíli, kdy nastane problém?
- Víte, kdyby ředitelé našich škol dostali otázku, co jim dnes nejvíce chybí, co by to bylo?
- Víte, jaká je ve škole situace ohledně financování nepedagogických pracovníků? Jsou dostatečně ohodnoceni?
- Víte, že tím, že zřizovatel dává peníze na učebnice, pomůcky nebo vzdělávání pedagogů, ovlivňuje přímo vzdělávání ve škole? Jak budete s touto pravomocí pracovat?
- Budete podporovat další vzdělávání pedagogů? Jak?

5. Jak si představujete spolupráci s ředitelem školy? Pokud školu čeká konkurz na nového ředitele, víte, jak ho kvalitně připravit?

Spolupráce a shoda mezi zřizovatelem a vedením školy je nezbytná. Nesoulad a nekomunikace mohou ohrozit kvalitu výuky, mezilidské vztahy, pohodu dětí i školu samotnou. Zřizovatel je první, kdo má o dobré fungování školy usilovat. V tomto duchu má také vybírat a jmenovat ředitele.

Ptejte se:

- Máte plán, jak spolupracovat s vedením školy?
- V čem chcete školu hlavně podpořit?
- Kdyby se vypisoval konkurz na ředitele, jmenujete vítěze konkurzu, nebo využijete práva jmenovat ředitele bez ohledu na doporučení komise?

6. Budou naše školy připravené na děti, které nastoupí do první třídy?

Nástup do první třídy je velká změna pro dítě i rodinu. V Česku se navíc postupně zpřísňují pravidla pro odklady školní docházky. Smyslem změny je mimo jiné to, aby mateřské školy dokázaly včas rozpoznat, s čím dítě potřebuje pomoci, a základní školy byly připravené přijmout různě zralé děti. Zřizovatel může výrazně ovlivnit, jestli jeho MŠ a ZŠ fungují jako dva oddělené světy, nebo spolupracují. Může například pravidelně propojovat jejich vedení, financovat podpůrné pozice. Nová pravidla ostatně počítají i s předáváním výsledků pedagogického diagnostikování mezi MŠ a ZŠ.

Ptejte se:

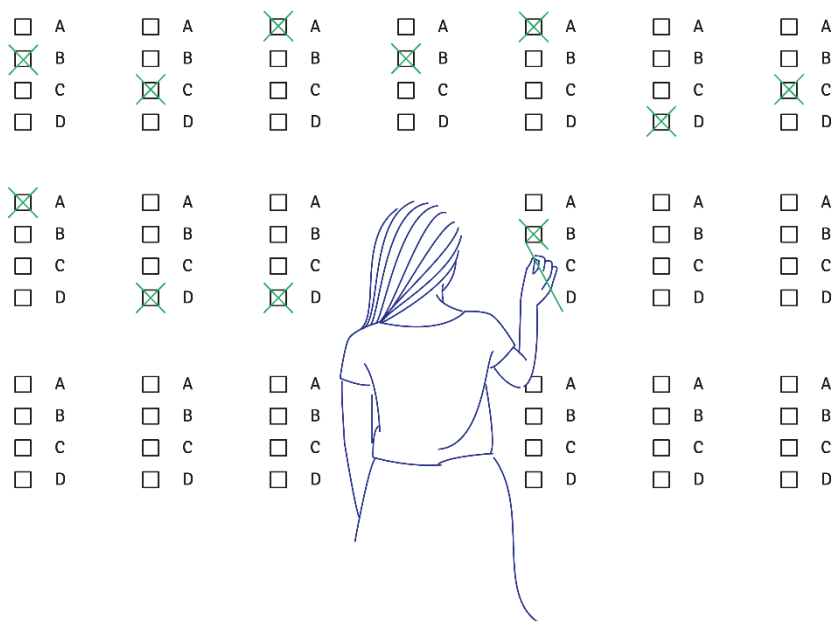
- Víte, kolik dětí v naší obci dostává odklad a proč? Sledujete, jak se situace mění?
- Co konkrétně se v našich školách změní, aby první třídu zvládly i děti, které by dříve pravděpodobně dostaly odklad?
- Spolupracují spolu ředitelé našich mateřských a základních škol? Jak?
- Jakou podporu mají školky, když zjistí, že některé dítě před nástupem do školy potřebuje větší pomoc?
- Co nabízí základní školy dětem při přechodu ze školky, např. adaptační programy, spolupráce s rodiči atd.
- Jak se změní první ročník, aby školy byly připravené na heterogenní kolektivy?

7. Zajímáte se, jak probíhá příprava na přijímačky? Co uděláte pro to, aby měli žáci stejné podmínky?

Jednotná přijímací zkouška dnes výrazně ovlivňuje, na jakou střední školu se žák dostane. Některé rodiny mohou svým dětem zaplatit doučování, přípravné kurzy nebo přijímačky nanečisto, jiné tuto možnost nemají a příprava tak zůstává převážně na rodině.

Ptejte se:

- Víte, kolik žáků z našich základních škol čekají v příštích letech přijímačky? Jak se na ně připravují? Mají všichni žáci srovnatelné podmínky pro přípravu?
- Kdyby moje dítě potřebovalo pomoci s přípravou na přijímačky a já si nemohl/a dovolit placený kurz, co mu naše škola nebo obec nabídne?
- Mohou žáci využít bezplatné doučování, přípravné kurzy nebo přijímačky nanečisto? Podpoří obec školy, aby takovou přípravu nabízely?
- A jaký názor na současnou podobu přijímacího řízení máte a budete prosazovat vůči kraji a státu?

8. Víte, co děti ve škole skutečně jedí?

Školní oběd je pro mnoho dětí jediným teplým jídlem dne. Zřizovatel sice neurčuje každodenní jídelníček, může ale výrazně ovlivnit podmínky, ve kterých školní jídelny fungují, například jejich vybavení, personální kapacity, prostředí nebo prostředky na modernizaci. Od roku 2026 navíc veřejné školní jídelny financuje zřizovatel ze svého rozpočtu.

Nejde ale jen o vybavení kuchyně. Důležité je vědět, jestli děti na obědy chodí, jestli jim jídlo chutná a kolik se ho vyhazuje. Mění se také pravidla, podle kterých jídelny skládají jídelníček. Nové výživové normy, takzvaný spotřební koš, budou povinné od září 2027 a jídelny se na ně už nyní mohou připravovat.

Ptejte se:

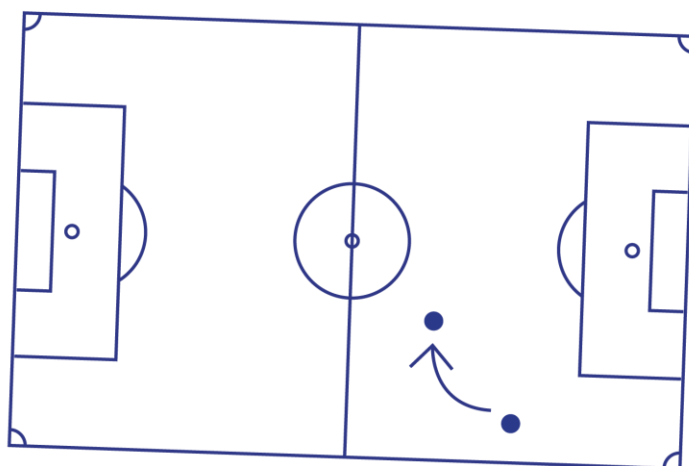
- Víte, jak jsou děti a rodiče spokojeni se školním stravováním (s chutí i jeho nabídkou)?
- Víte, kolik dětí na obědy nechodí nebo kolik jídla se vyhazuje? A proč?
- Potřebují naše jídelny nové vybavení nebo jinou podporu?
- Jak pomůžete školám a jídelnám zvládnout změny ve školním stravování?

9. Bude škola otevřená komunitnímu životu a neformálnímu vzdělávání?

Když vyučování skončí, škola může žít dál kroužky, besedami, sportovními a kulturními událostmi. S podporou zřizovatele tak slouží setkávání generací, neformálnímu vzdělávání a aktivnímu životu komunity.

Ptejte se:

- Víte, jestli slouží škola místním lidem i po vyučování?
- Chcete, aby škola byla po vyučování otevřená pro zájmové kroužky, sportování, besedy? Co pro to uděláte?
- Napomůžete tomu, aby se ve škole potkávaly různé generace? Považujete to za důležité?
- Jak podpoříte děti z nízkopříjmových a sociálně znevýhodněných rodin, aby se účastnily neformálních aktivit?

10. Naslouchá obec také mladým lidem?

Při rozhodování o rozvoji obce je důležité naslouchat různým skupinám obyvatel, rodinám s dětmi, seniorům i mladým lidem. Právě mladí přitom často nemají tolik příležitostí své potřeby a zkušenosti sdělit, přestože každodenně využívají veřejná prostranství, sportoviště, kulturu nebo dopravu. Jejich zapojování neznamena upřednostňování jedné skupiny před ostatními. Pomáhá obci získat širší pohled a přijímat rozhodnutí, která lépe odpovídají potřebám různých generací.

Obec se může mladých lidí pravidelně ptát, co potřebují, a zapojovat je do přípravy konkrétních projektů. Nemusí jít jen o formální „parlament mladých“. Mohou vznikat mládežnická fóra, poradní skupiny, participativní rozpočty. Taková zkušenost zároveň posiluje vztah mladých lidí k místu, kde žijí, a učí je, že mohou převzít odpovědnost za jeho další rozvoj. NS MAS shromažďuje příklady podobných aktivit. Tipy pro inspiraci [zde](#).

Ptejte se:

- Chcete mladé lidi, třeba už od 16 let, zapojovat do rozhodování o obci? Jak konkrétně?
- Dostanou možnost ovlivnit konkrétní projekty nebo rozhodovat o části rozpočtu?
- Bude mít jejich zapojení nějaký pravidelný a dlouhodobý rámec, nebo půjde jen o jednotlivé akce?
- Kdy jste se naposledy zeptali mladých lidí, co jim v obci chybí? A co se podle jejich návrhů skutečně změnilo?

Tímto přehledem naše předvolební doporučení nekončí. Postupně zveřejníme další materiály, které voličům pomohou zorientovat se v tom, co mohou obce a jejich politici udělat pro lepší školy. Popis toho, jak se chová dobrý zřizovatel, se objeví mimo jiné také v rámci projektu Domácí úkoly organizace Lobbio, případně ho najdete v dokumentu Klubu zřizovatelů EDUinu [Třináctero dobrého zřizovatele](#).